

Broedende Zeearenden *Haliaeetus albicilla* in Nederland in 2018

Stef van Rijn, Andrea van den Berg, Peter de Boer, Jasja Dekker, Symen Deuzeman, Dirk van Straalen & Romke Kleefstra

Na vestiging van een eerste broedpaar in de Oostvaardersplassen in 2006 nam het aantal broedparen van de Zeearend in Nederland toe tot 12 paar in 2017. Dit leidde in 2017 tot oprichting van de Werkgroep Zeearend Nederland, onder meer om onderzoekswerk aan Zeearenden te coördineren en de data centraal te verzamelen.

Dit artikel geeft een korte samenvatting van het aantal nesten en het broedsucces van Zeearenden in Nederland in 2018. Eerdere broedgevallen zijn gedocumenteerd in: de Roder & Bijlsma 2006, 2008, 2009, 2010, de Roder *et al.* 2008 (Oostvaardersplassen), Kleefstra & de Boer *in serie* (Lauwersmeer), Fikkert & Gerritsen 2015 (IJsselmonding/Zwarte Meer), Meeuwissen & Venema 2018 (Zuidlaardermeer), van den Bergh & van Manen 2018 (Veluwe) en in van Rijn & Dekker (2016) is een overzicht opgenomen tot en met 2016. Over het nieuwe broedgeval in het Eemmeer in 2018 is gepubliceerd door Prop (2018). Een volledig overzicht over de broedgevallen in 2006-2018 is in voorbereiding voor publicatie in Limosa.

Resultaten

Aantallen en verspreiding

In 2018 werden 14 paren vastgesteld, waarvan ten minste 11 paren tot broeden overgingen. Bij drie nieuwe paren werd het nest wel gebruikt maar werd geen broeden waargenomen. Vrijwel alle paren vestigden zich in één van de drie regio's met grotere wateren, wetlands en meren van Noord-Nederland, IJsselmeergebied en de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta. Zowel in Noord-Nederland als in de Delta werden vier paren geregistreerd, in het IJsselmeergebied ging het om zes paren. In alle regio's is naast de oude vestigingen sprake van recente of nieuwe vestigingen (Tabel 1). Nabij de IJssel (regio Rivierengebied) had een paar voor het tweede achtereenvolgende jaar een nest in gebruik op de Noord-Veluwe, maar kon broeden niet worden bevestigd (mond. meded. Wim van den Bergh).

Broedsucces

Van de 11 paren die in 2018 tot broeden kwamen mislukten er twee. Het paar uit het Zwarte Meer mislukte waarbij het onbekend bleef in welke fase van de broedcyclus het mis ging en wat de oorzaak van mislukking was. Het paar in de Oostvaardersplassen had tenminste 2 jongen, die beiden stierven nadat het nest scheef was gewaaid. Dat werd op 1 mei vastgesteld nadat het de dagen ervoor hard had gewaaid, met hoogste windstoten van 21-24 m/s (vergelijkbaar met 9 Beaufort), gemeten op het weerstation van de Houtribdijk (bron KNMI).

Van zowel de Noord-Nederlandse paren als de paren uit het IJsselmeergebied en

ZW-Nederland waren er drie succesvol. Van de negen succesvolle broedparen vlogen samen 15 jongen uit (Tabel 1). Dat komt neer op gemiddeld 1.7 uitgevlogen jongen per geslaagd broedgeval en 1.1 per nest. Het broedsucces verschilde per regio, waarbij de populatie in het IJsselmeergebied een lager broedsucces had dan die uit de regio's Noord- en ZW-Nederland. In Noord-Nederland vlogen van 3 broedparen totaal 6 jongen uit (2.0 per broedgeval). In de regio IJsselmeergebied (inclusief Randmeren) vlogen van 5 broedparen totaal 4 jongen uit (0.8 per geval en 1.3 per geslaagd broedgeval). In ZW-Nederland vlogen van 3 broedparen totaal 5 jongen uit (1.7 per broedgeval). Slechts drie jongen werden gekleurringd (Veluwemeer, Slikken van de Heen).

Tabel 1. Nestbezetting en broedsucces van Zeearenden in Nederland in 2018. *oude vestingen <2014, recente 2014-2017, nieuwe 2018. *Nest sites, occupation, breeding and reproductive success of White-tailed Eagles in The Netherlands in 2018. * = also previously occupied <2014, recent = colonized in 2014-17, new = 2018.*

Regio	Gebied	Nest	Broeden	Jong	Vliegvlug	Opmerkingen*
<i>Region</i>	<i>Site</i>	<i>Nest</i>	<i>Bred</i>	<i>Chick</i>	<i>Fledged</i>	<i>Remarks*</i>
Noord-Nederland	Lauwersmeer	ja	ja	2	2	oude vestiging
	Zuidlaardermeer	ja	ja	2	2	recente vestiging
	Alde Feanen 1	ja	ja	2	2	recente vestiging
IJsselmeer	Fluessen	ja	nee	0	0	recente vestiging
	Zwarte Meer	ja	ja	0	0	oude vestiging
	IJsselmonding	ja	ja	1	1	oude vestiging
	Veluwemeer	ja	ja	2	2	recente vestiging
	Oostvaardersplassen	ja	ja	2	0	oude vestiging
	Eemmeer	ja	ja	1	1	nieuwe vestiging
Rivieren	Noord-Veluwe	ja	nee	0	0	recente vestiging
Deltagebied	Brabantse Biesbosch	ja	ja	2	2	oude vestiging
	Dordtse Biesbosch	ja	ja	2	2	oude vestiging
	Slikken van de Heen	ja	ja	1	1	recente vestiging
	Hellegatsplaten	ja	nee	0	0	nieuwe vestiging

Discussie

Het aantal broedparen van Zeearenden in Nederland nam vanaf 2010 toe (van Rijn & Dekker 2016, Werkgroep Zeearend Nederland in prep.). De groei van het aantal paren en nesten kent vanaf 2014-15 een versnelling. In hoeverre de groei de komende jaren doorzet is moeilijk te zeggen. De nesten zitten vooralsnog vrijwel allemaal in de meest rustige delen van grote natuurgebieden of op strategische locaties waar weinig mensen komen, dan wel door de beheerder weggehouden worden. De recente vestigingen in Friesland sinds 2017 (Alde Feanen, Fluessen) zitten echter in bosjes in agrarisch cultuurlandschap, beide tussen drukke vaar- en autowegen, maar met natuurgebieden als Alde Feanen en Friese meren op korte afstand. De toename omvat alle regio's met grote wateren, wetlands en meren, waarbij de regio IJsselmeergebied momenteel het

grootste aantal huisvest. In de regio Rivierengebied, waaronder het stroomgebied van Rijn, Waal, Nederrijn, Lek, IJssel en Maas, zijn vooralsnog amper aanwijzingen dat er nieuwe vestigingen bijkomen, ondanks dat er voldoende geschikte broedgebieden aanwezig zijn. Waarschijnlijk zullen eerst de regio's met de grotere wateren, wetlands en meren verder vollopen, en gebieden langs de grote rivieren pas later.

Zeearendpaar in Krammer-Volkerak, waar in 2018 voor het eerst succesvol werd gebroed (foto: Dirk van Straalen). *White-tailed Eagle pair in nesting area of Krammer-Volkerak, where in 2018 breeding was successful (first time here).*

Dankwoord

Alle waarnemers en mensen van natuurbeschermingsinstanties van de gevallen in 2018 worden bedankt voor het delen van de informatie. Zij zullen allen bij naam worden genoemd in het grote overzichtsartikel dat in voorbereiding is.

Summary

Rijn S. van, van den Berg A., de Boer P., Dekker J., Deuzeman S., van Straalen D. & Kleefstra R. 2019. Breeding White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* in The Netherlands in 2018. *De Takkeling* 27: 59-62.

In 2018, 14 breeding sites in wetlands and lake and river districts in The Netherlands were occupied by White-tailed Eagle pairs. At least 11 out of 14 pairs produced a clutch (at three new settlements, pairs refrained from egg-laying). Nine out of eleven

pairs were successful, raising a total of 15 fledglings. All breeding sites are located in large nature reserves with restricted human access.

Literatuur

- Bergh W. van den & van Manen W. 2018. Broedgeval van Zeearend *Haliaeetus albicilla* op de Noord-Veluwe in 2017. De Takkeling 26: 58-61
- Fikkert C. & Gerritsen G. 2015. Het eerste broedgeval van de Zeearend in Overijssel in 2015. Vogels van Overijssel 2015:22-27.
- Kleefstra R. & de Boer P. 2010. Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2010. SOVON inventarisatierapport 2010/26. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Kleefstra R. & de Boer P. 2011. Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2011. SOVON inventarisatierapport 2011/24. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Kleefstra R. & de Boer P. 2012. Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2012. Sovonrapport 2012/39. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Kleefstra R. & de Boer P. 2014. Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2014. Sovonrapport 2014/40. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Kleefstra R. & de Boer P. 2015. Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2015. Sovonrapport 2015/58. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Meeuwissen G. & Venema J.H. 2018. Eerste broedgeval van de zeearend in de provincie Groningen in 2017. De Grauwe Gors 2018.
- Prop D. 2017. Broedvogels van de Dode Hond 2017. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Rapport 260.
- Prop D. 2018. Zeearend broedt in het Eemmeer. Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken. <https://www.vwggooi.nl/index.php/2-algemeen/369-zeearend-broedt-in-het-gooi>
- Rijn S. van & Dekker J.J.A. 2016. Zeearenden in Nederland. Een kennisoverzicht van de verzamelde gegevens tot en met 2016 en een onderzoeksplan. Rapport 2016-03. Jasja Dekker Dierecologie & Delta Milieu, Arnhem/Culemborg.
- Roder F.E. de & Bijlsma R.G. 2006. Eerste broedgeval van de Zeearend *Haliaeetus albicilla* in Nederland. De Takkeling 14: 209-231.
- Roder F.E. de, Bijlsma R.G. & Klomp J. 2008. Tweede broedgeval van de Zeearend *Haliaeetus albicilla* in Nederland. De Takkeling 16: 100-123.
- Roder F.E. de & Bijlsma R.G. 2008. Derde broedgeval van de Zeearend *Haliaeetus albicilla* in Nederland. De Takkeling 16: 188-198.
- Roder F.E. de & Bijlsma R.G. 2009a. Vierde broedgeval van de Zeearend *Haliaeetus albicilla* in Nederland. De Takkeling 17: 195-200.
- Roder F.E. de & Bijlsma R.G. 2009b. Zeearend *Haliaeetus albicilla* in Oostelijk Flevoland gedood door windturbine. De Takkeling 17: 68-73.
- Werkgroep Zeearend Nederland 2019. Broedende Zeearenden in Nederland 2016-2018. Limosa in prep.

Adres: Werkgroep Zeearend Nederland, info@werkgroepzeearend.nl